

SLOVENSKÁ
FILHARMÓNIA

KLAVÍR
A KLAVIRISTI

— K —

20. 01. 2026 | utorok | K2
Malá sála SF | 19.00

77. KONCERTNÁ SEZÓNA

Antonín Dvořák (1841 – 1904)

Humoresky, op. 101

23'

Vivace

Poco andante

Poco andante e molto cantabile

Poco andante

Vivace

Poco allegretto

Poco lento e grazioso

Poco andante

Leoš Janáček (1854 – 1928)

Po zarostlém chodníčku, 1. díl

23'

Naše večery

Lístek odvanutý

Pojďte s námi!

Frýdecká Panna Maria

Štěbetaly jak laštovičky

Nelze domluvit!

Dobrou noc!

Tak neskonalé úzko

V pláči

Sýček neodletěl!

Johannes Brahms (1833 – 1897)

Sonáta pre klavír č. 1 C dur, op. 1

28'

Allegro

Andante

Scherzo. Allegro molto e con fuoco — Più mosso

Finale. Allegro con fuoco

Keď **Antonín Dvořák**, rodák z Nelahozevsí, malej českej obce rozprestierajúcej sa na ľavom brehu Vltavy kúsok nad Prahou, dostal v roku 1891 pozvanie od prezidentky prestížneho Národného hudobného konzervatória v New Yorku, Jeanette Thurberovej, aby sa stal novým riaditeľom tejto inštitúcie, bol už uznávaným skladateľom po celej Európe i v zámorí. Na svojom konte mal už osem symfónií, husľový a klavírny koncert, opery *Čert a káča* či *Rusalka*, *Slovanské tance*, jedenásť sláčikových kvartet a ďalšie množstvo diel. Dvořák ako renomovaný európsky skladateľ, ku ktorého kompozičnému rukopisu neodmysliteľne patrilo originálne využívanie národných prvkov, mal počas svojho pobytu za oceánom (jeseň 1892 – apríl 1895) pomôcť nasmerovať domácich skladateľov pri tvorení americkej národnej hudby. Skladateľovo zámorské pôsobenie na druhej strane obohatilo aj jeho vlastný kompozičný štýl o nové impulzy. Inšpirácie hudbou černošského i pôvodného indiánskeho obyvateľstva sa odzrkadlili vo viacerých Dvořákových dielach z tohto obdobia, napr. v *Symfónii č. 9 e mol, op. 95 „Z nového sveta“*, *Sláčikovom kvartete č. 12 F dur, op. 96 „Americkom“* a ďalších. Keď v roku 1893 vypukla v USA hospodárska kríza, dotkla sa aj života Dvořákovcov. Skladateľ po niekoľko mesiacov nedostával dohodnutý plat. Keď sa situácia stala už neúnosnou, napísal Dvořák v apríli 1894 list Jeanette Thurberovej, že napriek jeho doterajšej zhovievavosti už naozaj nemôže dlhšie čakať. Situáciu sa napokon podarilo vyriešiť, no pocity z neľahkých životných okolností skladateľ medzitým pretavil do niektorých z práve komponovaných *Biblických piesní* (napr. *Pri riekach babylonských*) na texty biblických žalmov. Tie, podľa slov autora, „*nestačí zpívat, ty je nutné se i modlit.*“

Po tomto náročnom období sa Dvořákovci rozhodli stráviť letné prázdniny 1894 v Čechách na rodinnom sídle v malebnom prostredí Vyskej u Příbramě. Dvořák tu rád záhradničil, staral sa o sad, choval holuby či chodil na prechádzky do prírody: „*Zkrátka nejlepší je sedět na Vysoké, tam nejlépe pookřeju, po odpočinku – a jsem šťasten*“. Oddych, pokojné a bezstarostné prostredie mu poskytovali aj vhodné podmienky na kompozičnú činnosť. A práve tu skomponoval v lete 1894 svoj cyklus ôsmich ***Humoresiek, op. 101***. Zaujímavé je, že viaceré hudobné nápady rozvinuté v týchto charakteristických skladbách, pochádzajú z Dvořákových amerických skicárov, do ktorých si zapisoval svoje okamžité nápady. Väčšina týchto hudobných myšlienok zároveň vykazuje typické znaky Dvořákovskej hudby amerického obdobia, ako pentatonický charakter, synkopované rytmy či prvky modalít.

Na sústredenú kompozičnú prácu si však skladateľ našiel čas a vhodné rozpoloženie až na obľúbenom českom vidieku. Svoj nový cyklus Dvořák pôvodne plánoval pomenovať *Nové škótske tance* a nadviazať tak na svoj skorší cyklus *Škótske tance, op. 41* z roku 1877. Novovzniknuté diela boli však natoľko rozma-

nité, že ich napokon nazval *Humoresky*. Pojem *humoreska* znamená v literatúre krátku poviedku s humoristickým obsahom, ktorá je písaná veselým, úsmevným tónom. V českej literatúre 19. storočia sa jednalo o veľmi obľúbený žáner. Dvořákove skladby sa však odohrávajú na oveľa širšom výrazovom spektre, preto je vhodné názov tohto cyklu chápať skôr vo významových rovinách ako rozmar, capriccio či fantázia. Všetkých osem humoresiek má dvojdobé metrum, pravidelné členenie a trojdielnu piesňovú alebo rondovú formu. Atmosféra jednotlivých skladieb však siaha od nekomplikovanej hravosti, veselí, cez zasnívanú melanchóliu až po oduševnený dramatizmus. Najznámejšia časť cyklu – *Humoreska* č. 7 *Ges dur* – sa stala doslova hitom po celom svete. Hráva sa nielen v klavírnom origináli, ale aj v nespočetných úpravách pre rôzne nástroje či nástrojové zoskupenia. Ikonickou sa stala aj vďaka jej mnohonásobnému využitiu v rôznych audiovizuálnych žánroch. Sám Dvořák bol so svojimi humoreskami natoľko spokojný, že plánoval napísať aj druhý cyklus. Z tohto zámeru sa mu však už podarilo realizovať len dve časti – *Uspávanku* a *Capriccio*, ktoré sú vydané pod názvom *Dve klavírne skladby, B188*.

Cyklus klavírných miniatúr *Po zarostlém chodníčku* (najmä I. diel) patrí k najhrávanejším klavírnym dielam moravského skladateľa **Leoša Janáčka**. Jednotlivé skladby vznikali medzi rokmi 1900 až 1911, teda približne v rovnakom časovom rámci, kedy Janáček napísal aj svoje ostatné vrcholné diela pre klavír – *Sonátu 1. X. 1905* (1905/1906) a cyklus *V hmlách* (1912). Okolnosti vzniku Janáčkovho diela *Po zarostlém chodníčku* sú celkom ojedinelé – prvotný impulz totiž prišiel od kantora a vydavateľa Josefa Vávru z Ivančic neďaleko Brna, ktorý Janáčka v roku 1897 požiadal o príspevok do pripravovanej zbierky skladieb pre iný nástroj – pre harmónium. V liste Janáčkovi Vávra upresnil, že by uvítal „*ty nejkrásnější melodie slovanské harmonisované v lehčím slohu tak, aby přístupny byly i hráčům méně routinovaným*“. Janáček sa Vávrovou výzvou začal zaoberať až o tri roky neskôr, keď mu v roku 1900 ponúkol šesť a onedlho ďalšie dve novovzniknuté skladby. A hoci Vávra žiadal skladby pre harmónium, je z ich charakteru zrejmé, že Janáček mal vo svojej predstave už od začiatku klavír. Ďalšie tri skladby vznikli až počas mesiacov máj a jún 1908 ako odpoveď na prosbu Jana Branbergera, ktorý Janáčka požiadal o doplnenie práve pripravovaného vydania zbierky kratších skladieb. V komunikácii s Branbergerom označoval Janáček svoje skladby výhradne ako klavírne diela. Branberger zároveň Janáčka požiadal, aby k skladbám doplnil poetický opis či program. Janáčkov diela totiž pôvodne žiadne poetické názvy nemali, i keď so súhrnným pomenovaním ***Po zarostlém chodníčku*** skladateľ pracoval už od roku 1900. Skladateľovým zámerom však nebolo predostrieť poslucháčovi akési priamočiare vo-

dítka, čo presne sa v jednotlivých skladbách odohráva, preto aj ich výsledné názvy ponechávajú dostatočnú mieru voľnosti pre vlastnú interpretáciu ich obsahu. Podľa Janáčka „*nezáleží na tom, aby posluchač znal konkrétní případ, k němuž se vzťahovala skladba. Naopak, ať si přimyslí k názvu jednotlivých čísel ze svého života posluchač, co je případného.*“ Jednotlivé skladby, zahrnuté vo výslednej podobe I. dielu *Po zarostlém chodníčku* vznikali teda postupne, boli uverejňované v rôznych zbierkach v rôznych kombináciách a niektoré sa do definitívneho výberu nakoniec ani nedostali. II. dielu cyklu *Po zarostlém chodníčku* Janáček dokončil v roku 1911 a jeho skladby nesú už len tem-pové označenia.

I. diel Janáčkovho cyklu *Po zarostlém chodníčku* predstavuje súbor veľmi sugestívnych krátkych charakteristických skladieb, komponovaných v Janáčkovom nezameniteľne osobitom štýle, ktoré navyše nesú aj autobiografické prvky. V týchto poetických obrázkoch so silným citovým nábojom sa odzrkadľuje pestrá paleta autorových spomienok na detstvo i neskoršie návraty na rodné Hukvaldy, kam sa so svojou rodinou rád vracal, ako aj Janáčkovy spomienky na vlastné deti, najmä predčasne zosnulú dcéru Olgu. Výrazové polohy jednotlivých diel siahajú od pokojnej idyly, pohody, detskej nevinnosti, cez podráždenú vznetlivosť, nervnosť, zlovestnosť až k pocitom úzkosti, lúčenia, nenávratna. Podľa britského muzikológa a autora jednej z najvýznamnejších janáčkovských monografií – Johna Tyrrella, patria skladby z cyklu *Po zarostlém chodníčku* „*k tomu najhlbšiemu a najznepokojivejšiemu, čo kedy Janáček napísal. Účinok, aký dosahujú, neporovnateľne prevyšuje ich skromné prostriedky i ambície.*“

Hoci svoju **Sonátu pre klavír č. 1 C dur, op. 1** dokončil **Johannes Brahms** ešte len ako čerstvý dvadsiatnik, zohrala v jeho umeleckom živote významnú rolu. Ako prvú skomponoval Brahms v rodnom Hamburgu v apríli 1852 druhú časť sonáty. Ostatné časti vznikli na jar nasledujúceho roka. Práca sa *Sonáte C dur* sa prelínala s komponovaním jeho druhej *Sonáty fis mol, op. 2*, ktorú dokončil skôr ako *Sonátu C dur* – ešte na jeseň 1852. Keď sa mladý Brahms vydal v apríli 1853 na niekoľkomesačnú koncertnú cestu spolu s huslistom Eduardom Reményim, obidve svoje nové skladby zobral so sebou. Počas tohto turné uviedol svoje diela pri viacerých príležitostiach. Keď si ich vypočul Joseph Joachim – len o dva roky starší Brahmsov súčasník, no v tom čase už známy husľový virtuóz – zostal dielom mladého skladateľa natoľko očarený, že ho následne predstavil manželom Robertovi a Clare Schumannovcom. Na jeseň 1853 teda Brahms predohral Schumannovcom v ich domácnosti v Düsseldorfe niekoľko svojich kompozícií, na základe čoho v Brahmsovi Robert s Clarou rozoznali skladateľského génia. *Sonátu C dur* hral mladý skladateľ na výzvu manželov Schumannovcov

dokonca niekoľkokrát. Vzájomné porozumenie zavládlo medzi nimi ako v umeleckej, tak čisto ľudskej rovine – priateľmi ostali do konca života. Ešte počas tej jesene uverejnil na konci októbra 1853 Robert Schumann známy článok *Neue Bahnen* v mienkotvornom časopise *Neue Zeitschrift für Musik*, ktorým Brahmsa uviedol do širšieho povedomia, čo malo pre dovtedy takmer neznámeho skladateľa kľúčový význam. Brahmsova *Sonáta C dur* vyšla ešte v decembri 1853 v renomovanom vydavateľstve Breitkopf & Härtel ako jeho Opus 1. Skladateľ si vybral túto skladbu zámerne pre svoj Opus 1, aby sa verejnosti predstavil adekvátnou kompozičnou vizitkou, o čom sa zdieľal aj v listoch Josephovi Joachimovi, v ktorých s ním konzultoval poradie vydania svojich prvých skladieb.

Sonáta C dur mala pre Brahmsa osobitý význam aj v ďalších rokoch, kedy ju pravidelne hrával na svojich recitáloch. V podaní svojho autora zaznela táto skladba aj v niekdajšom Pressburgu – 10. apríla 1867 v salóne na 1. poschodí hotela U Zeleného stromu, ktorý sa čas od času užíval aj na umelecké účely. Dnes na jeho mieste stojí hotel Carlton na Hviezdoslavovom námestí.

Brahmsova štvorčasťová ***Sonáta pre klavír č. 1 C dur, op. 1***, dedikovaná Josephovi Joachimovi, jednak odkazuje k niektorým z jeho najdôležitejších skladateľských východísk, jednak je naplnená charakteristikami typickými pre jeho zrelý kompozičný štýl. Prvá časť sonáty obsahuje viacero odkazov (v rytmickej faktúre, harmonickom priebehu i samotnom charaktere hudby) na Beethovenove klavírne sonáty op. 106 *Hammerklavier* a op. 53 *Waldsteinskú*, čím Brahms jasne poukazuje na tradíciu, na ktorú nadväzuje. Druhá časť Brahmsovej sonáty je založená na starej nemeckej piesni z čias minnesängrov *Verstohlen geht der Mond auf*, čím sa autor priznáva aj k čerpaniu z odkazu ľudovej tradície. *Sonáta C dur, op. 1* Johanna Brahmsa predstavuje vysoko virtuózne, temperamentné, energické dielo, ktoré je zároveň podľa slov Clara Schumannovej „*plné prekypujúcej fantázie, citovej vrúcnosti a formového majstrovstva*“.

Jana Majerová

ZOLTÁN FEJÉRVÁRI

Mladý maďarský klavirista sa etabloval ako jeden z najzaujímavejších interpretov novej generácie umelcov našich susedov. Víťaz Concours Musical International de Montréal z roku 2017 a nositeľ prestížneho Borletti-Buitoni Trust Fellowship z roku 2016, Zoltán Fejérvári, vystupoval na recitáloch po celej Amerike a Európe, na prestížnych miestach vrátane Carnegie Hall, Place des Arts, Gasteig, Lingotto, Palau de Música, Biblioteca Nacional de Buenos Aires či Lisztovej akadémie v Budapešti.

Vystupoval ako sólista s Budapeštianskym festivalovým orchestrom, Concertgebouw Orchestra Amsterdam, Českou filharmóniou, Komorným orchestrom Európy, Maďarskou národnou filharmóniou, Verbier Chamber Orchestra a Concerto Budapest. Spolupracoval s dirigentmi ako Iván Fischer, Markus Stenz, Heinz Holliger, Tomáš Netopil, Mikhail Pletnev, Gábor Tákcás-Nagy, Ken-Ichiro Kobayashi a Zoltán Kocsis.

Fejérváriho debutové CD s tvorbou Janáčka (2019) získalo nadšené ohlasy. O nahrávke Schumannovho diela (Atma Classique) v magazíne Gramophone napísali: „Fejérvári je hlboko komunikatívny umelec, ktorý spája neotrasiteľné ovládanie nástroja s dokonalou muzikalitou. Tí, ktorí ho ešte nepočuli, sa môžu tešiť na vzácný zážitok.“

V sezóne 2025/2026 sa Fejérvári vracia do Číny (Chamber Music & Arts Singapore), v Európe predvedie Mozartov Klavírny koncert č. 24 s Maďarským štátnym operným orchestrom a Bartókov Klavírny koncert č. 2 s Pannonskou filharmóniou. Medzi vrcholy sezóny 2024/2025 patrili účinkovania s Huntsville Symphony Orchestra, sólový recitál v Philadelphia Chamber Music Society, ako aj letné vystúpenia na Capitol Region Classical v Tannery Pond a na Marlboro Music Festival. V Európe vystupoval na prestížnom Klavier-Festival Ruhr a vrátil sa do Wigmore Hall. Medzi vrcholy predchádzajúcich sezón možno zaradiť vystúpenia na Classical Spree, festivale Montreal Symphony Orchestra či na Lucerne Festival, kde vystúpil na žiadosť jeho mentora Andrása Schiffa.

Fejérvári v súčasnosti pôsobí ako profesor na Hochschule für Musik FHNW, Musik Akademie Basel vo Švajčiarsku, kde vyučuje klavír a komornú hudbu.

Slovenská filharmónia, Medená 3, 816 01 Bratislava, SR

Pokladnica Slovenskej filharmónie

Reduta, Nám. Eugena Suchoňa 1, Bratislava
otvorená v pracovných dňoch po – pia 12.00 – 18.00
a hodinu pred koncertom v mieste jeho konania
Zmena programu a interpretov vyhradená.

Rezervácie

+421 2 20 47 52 33, +421 2 20 47 52 93
vstupenky@filharmonia.sk
online predaj a rezervácie vstupeniek
www.filharmonia.sk
Predaj vstupeniek na vybrané koncerty aj v sieti Ticketportal

Slovenská filharmónia vyhotovuje obrazové snímky
a zvukové a zvukovo-obrazové záznamy z koncertov
a je oprávnená ich použiť primeraným spôsobom
na umelecké účely.

**NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA**
EUROSISTÉM

HRDÝ PARTNER SF

AUTO | *Prestige*
bigmedia
PREMIUM OUTDOOR

● RÁDIO
● DEVÍN

• **tasr** •

|| • **Hudobný
život**

OPERA
SLOVAKIA

Klasika
Plus.cz

MOA
kultúra

□ P E R A +

S I T A

Forbes

viva rádio

SME

tyždenník
slovenka

FinReport

CITYLIFE
ČO SA DEJE
V BRATISLAVE A OKOLÍ

THE
SLOVAK SPECTATOR

SLOVAKIA | ONLINE

Slovenská filharmónia je štátna príspevková
organizácia Ministerstva kultúry SR

MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Stretneme sa na koncerte